

Thomas Olesen

Tillys mekanismer: At forklare politiske processer?¹

“For all its everyday employment in natural science, the term ‘mechanism’ rarely appears in social-scientific explanations. Its rarity results, I think, partly from the term’s disquieting suggestion that social processes operate like clockwork, but mainly from its uneasy coexistence with predominant strategies of explanation in social science” (Tilly, 2004: 138)

Udgivelsen i 2001 af bogen *Dynamics of Contention* (herefter DOC) var imødeset med en god del spænding blandt sociologer og politologer med speciale i sociale bevægelser. Bogens forfattere, Doug McAdam, Sidney Tarrow og Charles Tilly, har igennem nu tre årtier haft en stor hånd med i udviklingen af sociale bevægelser som studiefelt, og DOC var det første bogsamarbejde mellem de tre. Men ikke mindst var forventningerne høje, fordi jungletrommerne ville vide, at DOC repræsenterede et opgør med de teorier og forklaringsstrategier, der har etableret sig på feltet i de seneste 20-30 år. Det nye program bygger på begrebet mekanisme, og som citatet ovenfor indikerer, har det allerede affødt adskillige kritiske reaktioner, også uden for studiet af sociale bevægelser.² Hovedmanden bag mekanismeprogrammet er om nogen Charles Tilly, som i en række andre udgivelser siden DOC (bl.a. *Contention and Democracy in Europe, 1650-2000* fra 2004) har anvendt mekanismebaserede forklaringer på fænomener, der ikke snævert set falder inden for studiet af sociale bevægelser. Mekanismeprogrammet er netop relevant i forhold til alle samfundsvidenskabelige områder, fordi det går i kødet på det måske mest centrale spørgsmål af dem alle: Hvordan forklarer vi politiske processer?

Nærværende artikel fokuserer på den debat, som DOC har animeret. Det er en debat, som fortsat er i flor, og den er i de seneste par år kommet til udtryk i flere symposier og interviews med forfatterne. Jeg vil følge to spor i artiklen. Grundet forfatternes forankring i teori om sociale bevægelser vil mekanismeprogrammets betydning for det felt stå særligt tydeligt. Jeg vil imidlertid lægge vægt på de dele af debatten, som kan være af interesse også for et større samfundsvidenskabeligt publikum. Artiklen består af tre dele: I første del skitserer jeg den teoriehistoriske udvikling inden for studiet af sociale bevægelser for at give et indtryk af, hvad det er, McAdam, Tarrow og Tilly gør op med; i anden del kommer jeg ind på selve mekanismeprogrammets hovedargumenter, og i tredje del ser jeg nærmere på de kritikpunkter, som programmet har affødt.

Baggrunden: den klassiske agenda

Indtil 1970'erne var studiet af sociale bevægelser præget af teorier om sammenbrud, anomali og relativ deprivation. Sociale bevægelser blev set som irrationelle udtryk for et samfund i ubalance. I begyndelsen af 1970'erne tegnedes i USA konturerne af en ny tilgang, som var affødt af 1960'ernes og 1970'ernes kraftige

vækst i antallet af civilsamfundsorganisationer og deres stigende betydning for social og politisk forandring (bl.a. i forbindelse med 1950'ernes og 1960'ernes borgerrettighedsbevægelse i USA). De nye teorier, som blev døbt ressourcemobilisering, forlenede sociale bevægelser med en stærk rationalitet. De blev med andre ord set som "normale" aktører, der forsøger at opnå politiske mål via organisering og mobilisering af ressourcer i et demokratisk politisk system. I slutningen af 1970'erne og begyndelsen af 1980'erne udvidedes ressourcemobilisering perspektivet med teoretiske overvejelser om forholdet mellem sociale bevægelser, politiske muligheder og mobiliserende strukturer. Disse teorier udvikledes ikke mindst gennem Doug McAdam, Sidney Tarrow og Charles Tillys uafhængige bidrag. Grundantagelsen i forbindelse med politiske muligheder er den enkle, at karakteren af og udviklingen i det politiske system forklarer sociale bevægelseres fremkomst og form. Teorier om mobiliserende strukturer ser på den rolle som allerede eksisterende organisatoriske erfaringer og personlige netværk spiller i mobiliseringen af sociale bevægelser.

Teoriene om ressourcemobilisering, politiske muligheder og mobiliserende strukturer blev efterhånden kritiseret for at være statiske og deterministiske. Antagelsen syntes at være, at hvis blot der er ressourcer, gunstige politiske muligheder og mobiliserende strukturer til stede, opstår sociale bevægelser mere eller mindre automatisk. I USA lancerede David Snow og Robert Benford et teoretisk program, der fokuserede på de fortolkningsprocesser, som sociale bevægelser er involverede i.³ Det manglende led mellem på den ene side ressourcer, politiske muligheder og mobiliserende strukturer og på den anden side mobilisering af sociale bevægelser er fortolkning, eller *framing*, af sociale problemer. Nogle sociale problemer bliver genstand for mobilisering, mens andre og måske endda mere alvorlige problemer ikke gør det. Det afgørende er, hvorvidt sociale bevægelser er i stand til at *frame* problematikken på en sådan måde, at det skaber resonans i offentligheden og medierne.

Teorier om *framing* deler imidlertid en række grundantagelser og interesser med teoriene om ressourcemobilisering, politiske muligheder og mobiliserende strukturer og er efterhånden blevet en del af det, McAdam, Tarrow og Tilly kalder den klassiske agenda inden for studiet af sociale bevægelser. Den klassiske agenda fremstår i dag som dominerende på feltet; en position, som udkrystalliseredes med Doug McAdam, John McCarthy og Mayer Zalds redigerede bog fra 1996, *Comparative Perspectives on Social Movements*. Det er den agenda, som *DOC* og mekanismeprogrammet gør op med.

Programmet: teori med lille "t"

Utilfredsheden med den klassiske agenda har tre hovedkomponenter: for det første, at den næsten udelukkende fokuserer på sociale bevægelser, for det andet, at den ikke fokuserer tilstrækkeligt på forklaring og kausalitet, og for det tredje, at den har en strukturel bias. De to sidste problemer er langt de alvorligste og derfor dem, jeg yder mest opmærksomhed. Men lad mig starte med kort at berøre det første problem og desuden skitsere hovedtrækkene i det mekanismebaserede program.

McAdam, Tarrow og Tilly ønsker at etablere et forklaringsapparat, der kan dække det, de kalder *contentious politics*. *Contentious politics* er et langt bredere fænomen end sociale bevægelser og omfatter både revolutioner, strejker, nationalisme og demokratisering (McAdam et al., 2001: 4). Fænomener som for eksempel den franske revolution eller den kinesiske demokratibevægelse på den Himselfreds Plads udgør det, forfatterne kalder "episoder". Episoder er "continuous streams of contention including collective claims making that bears on other parties' interests" (McAdam et al., 2001: 24). Argumentet er, at det er muligt at identificere en række tilbagevendende mekanismer i samtlige disse episoder. Mekanismer er "a delimited class of events that alter relations among specified sets of elements in identical or closely similar ways over a variety of situations" (McAdam et al., 2001: 24). Når flere mekanismer interagerer, skaber de det, forfatterne kalder "processer".⁴ Episoder består af mindst to forskellige processer og processer altså af en række interagerende mekanismer. Programmets forklaringsstrategi har således tre led: at identificere en episode, at lokalisere de processer, der karakteriserer episoden, og at finde frem til de centrale kausale mekanismer i de processer (McAdam et al., 2001: 29).⁵

Et eksempel til at illustrere disse noget generelle definitioner er på sin plads. *Scale shift* er en proces, der indebærer "a change in the number and level of coordinated contentious actions leading to broader contention involving a wider range of actors and bridging their claims and identities" (McAdam et al., 2001: 331). *Scale shift* forekommer med andre ord, når en lokal protest antager nationale dimensioner, eller når en lokal eller national protest antager transnationale dimensioner. Den amerikanske borgerrettighedsbevægelse er i den forstand historien om et *scale shift*, hvor flere og flere lokale organisationer og individer blev forbundne på en måde, der efterhånden berettigede til at tale om en national borgerrettighedsbevægelse. Det samme kan siges om Mexicos zapatister og deres udvikling fra en lokal og national bevægelse til et omdrejningspunkt for en transnational solidaritetsbevægelse (Tarrow og McAdam, under udgivelse). *Scale shift* "produceres" primært af to mekanismer: diffusion og mægling. Diffusion handler om overførsel af information via allerede etablerede kommunikationskanaler. Mægling er skabelse af forbindelser mellem to eller flere hidtil uforbundne aktører eller sociale "steder". Mægling er den mest komplicerede af de to mekanismer, fordi den indebærer kommunikation mellem forskellige aktører og en vis grad af identitets- og holdningsforandring hos begge parter. Typisk vil *scale shift*-processer indeholde såvel diffusions- som mæglingsmekanismer.

Det, som er kontroversielt ved programmet, er, at mekanismer tillægges kausal status (se i øvrigt næste del af artiklen). Mekanismer er forklaringer. Dermed repræsenterer programmet blandt andet en afvisning af det, Tilly (2001) kalder *covering law* og *propensity* forklaringer inden for social og politisk videnskab. Det er vigtigt at knytte et par bemærkninger til hver af disse forklaringsstrategier. *Covering law*-strategien går ud på, på basis af robuste empiriske generaliseringer, at nå frem til teoretiske generaliseringer, der får karakter af love (Tilly, 2001: 23). Der bliver med andre ord tale om det, Tilly (2003: 89) kalder stort "T"-teorier, altså teorier, der kan forklare et bestemt fænomen så at sige på tværs af tid og sted.

Propensity-forklaringer flytter fokus fra det strukturelle niveau i *covering law*-forklaringer "ned" til de centrale aktørers motivationer. En *propensity*-forklaring af for eksempel demokratisering vil således bestå af en rekonstruktion af "the internal conditions of efficacious actors immediately preceding and during transitions from nondemocratic to democratic regimes" (Tilly, 2001: 23).

Mekanismeprogrammet indtager en teoretisk mellemposition, der på den ene side er mindre ambitiøs og generaliserende end *covering law*-forklaringer, men på den anden side mere ambitiøs og generaliserende end *propensity*-forklaringer. Det, at mekanismer tillægges kausal status, og at det ifølge McAdam, Tarrow og Tilly er muligt at identificere en række tilbagevendende mekanismer i episoder og processer, gør det måske vanskeligt umiddelbart at skelne programmet fra *covering law*-forklaringer. Det, der adskiller de to forklaringsstrategier, er imidlertid, at der i mekanismeprogrammet er en svagere og mere beskedne antagelse om teoretisk generaliserbarhed:

"[...] despite claiming to identify mechanisms that have indistinguishable immediate effects across a wide range of circumstances (hence the word 'robust'), I see aggregate beginnings, trajectories, and outcomes of large episodes as always depending on interactions among multiple mechanisms and their initial conditions" (Tilly, personlig korrespondence).

Det er altså muligt at identificere tilbagevendende og ensartede mekanismer i for eksempel revolutionære episoder, men de samme mekanismer indgår altid i et samspil med andre mekanismer, ligesom deres effekter er formede af historisk betingede forhold. Man kan altså, for nu at blive ved revolutioner som eksempel, sige, at nok er der tale om sammenhængende fænomener med en række fællestræk, men ikke sådan, at man kan lave en teoretisk generalisering, der dækker alle revolutioner. I forhold til *covering law*-forklaringer udgør mekanismeteorien derfor snarere det, som Tilly (2003: 89) kalder lille "t"-teorier. Det sammenhængende og ensartede består i, at man kan isolere et antal tilbagevendende mekanismer, der imidlertid forekommer i forskellige kombinationer fra revolution til revolution og ydermere er "bundet" til specifikke lokale og nationale forhold:

"Our emphasis on recurring mechanisms and processes does not mean that we intend to pour all forms of contention into the same great mold, subjecting them to universal laws of contention [...]. On the contrary, we examine partial parallels in order to find widely operating explanatory mechanisms that combine differently and therefore produce different outcomes in one setting or another" (McAdam et al., 2001: 13-14).

Efter dette overblik over programmets epistemologiske og ontologiske fundament vil jeg nu vende blikket mod forfatterens specifikke kritik af den klassiske agenda inden for studiet af sociale bevægelser. McAdam, Tarrow og Tillys bekymringer over udviklingen af teori om sociale bevægelser er for det første, at der ikke reelt er tale om teorier, og at de forklaringer, der udspringer af dem, for ofte har karakter af *ex post*-forklaringer. Den almindelige fremgangsmåde har været at finde et eksempel på succesfuld mobilisering af en social bevægelse for derefter at "arbejde

sig bagud" og identificere, hvilke faktorer der lå til grund for mobiliseringen (svare til det såkaldte "selecting on the dependent variable"-problem). I de fleste tilfælde finder man en kombination af gunstige mobiliserende strukturer, ressourcer og politiske muligheder. Problemet er blot, at selv om disse forhold tilsyneladende er gennemgående træk, så udgør de ikke en teori i stringent forstand. Som McAdam (2003: 129) siger i sit indlæg i et symposium om DOC i tidsskriftet *Mobilization*, så er der i bedste fald tale om "[...] a list of general factors that appear to be implicated in the emergence and development of collective action". Mobiliserende strukturer, ressourcer og politiske muligheder *producerer* altså ikke mobilisering på en mere eller mindre automatisk facon. Virkeligheden er fuld af gunstige strukturer *uden* mobilisering.

Dermed bliver McAdam, Tarrow og Tillys kritik af den klassiske agenda også en kritik af dens tydelige strukturelle elementer, som forfatterne samtidig vedkender sig et stort ansvar for (McAdam, 2003; Tarrow, 2003). En overvejende strukturel forklaringsstrategi er ifølge forfatterne for statisk. Den kan måske vise, at der rent faktisk er bestemte strukturelle forhold til stede i forbindelse med succesfuld mobilisering, men den lader de måske væsentligste spørgsmål ubesvarede: Hvorfor mislykkes forsøg på mobilisering *på trods* af gunstige strukturelle forhold, og hvad foregår der så at sige *imellem* gunstige strukturelle forhold og konkret mobilisering, når vi antager, at der ikke er en deterministisk relation mellem de to? I forsøget på at finde en vej ud af den statiske strukturalisme har McAdam, Tarrow og Tilly, også inden publiceringen af DOC, givet mere plads til de konstruktivistiske og kulturelle dimensioner i mobilisering: "Prior organization and all the resources in the world matter little if their use is not governed by shared meanings and identities motivating action" (McAdam, 2003: 130). Konsekvensen af det argument er, at forklaringer på mobilisering af sociale bevægelser skal findes, ikke i de strukturelle faktorer, men i det "meningsarbejde", der skal til for at "aktivere" de strukturelle faktorer. En konsistent konklusion i de talrige analyser af den amerikanske borgerrettighedsbevægelse har således været betydningen af den sorte kirke som en mobiliserende struktur, men:

To turn even some black congregations into vehicles of collective protest, early movement leaders had to engage in a lot of creative cultural and organizational work, by which the aims of the church and its animating collective identity were redefined to accord with the goals of the emerging struggle (McAdam, 2003: 130).

Teorier om *framing*, der som omtalt i det foregående afsnit netop udsprang af en kritik af de strukturelle og organisatoriske teorier om sociale bevægelser, har til dels kunnet løse det problem og er blevet en del af den klassiske agenda. Men blot at tilføje *framing* til mobiliserende strukturer, ressourcer og politiske muligheder udgør ikke en tilfredsstillende løsning for McAdam, Tarrow og Tilly. *Framing* er snarere en del af det forklaringsproblem, som forfatterne forsøger at løse ved at indføre begrebet mekanisme. Mekanisprogrammet er ikke en fuldstændig afvisning af den klassiske agenda, men snarere et forsøg på at gøre dens statiske variable mere dynamiske og åbne over for det konstruktivistiske og relationelle

element. I stedet for politiske muligheder som en strukturel og statisk variabel indfører McAdam, Tarrow og Tilly for eksempel mekanismen *attribution of threat/opportunity* og erstatter mobiliserende strukturer med *social appropriation*. Ved at tale om henholdsvis *attribution* (tillægelse) og *appropriation* (tilegnelse) bringes et relationelt, dynamisk og mere aktørorienteret perspektiv ind i forklaringen (McAdam, 2003: 131).

Kritikken: at forklare eller ikke at forklare?

Som nævnt i indledningen har DOC og mekanismeprogrammet sat gang i en debat, som fortsat pågår. Kritikken af DOC er kommet fra mange kanter og i forskellige former. Jeg vil ikke forsøge at præsentere en liste over kritikpunkter, men i stedet stille skarpt på de indvendinger, som jeg ser som de alvorligste og mest levedygtige: For det første den usikre relation mellem *covering law*- og mekanismeforklaringer og for det andet den ligeledes usikre relation mellem eksplikans og eksplikandum i programmet.

Ifølge en kritiker (Koopmans, 2003) identificerer og anvender McAdam, Tarrow og Tilly ikke mindre end 44 mekanismer i DOC. Man kan på den baggrund spørge som Ann Mische i sit interview med Tilly (2003: 88): "Doesn't everything seem to come to be a mechanism in this framework?" Forfatterne har i vid udstrækning accepteret relevansen af den type kritik, men fastholder samtidig, at der ikke er tale om noget grundskud for programmet. Koopmans' kritik af de mange mekanismer er ifølge Tilly (2003: 88) forfejlet, fordi DOC ikke prætenderer at tilbyde en færdig teori. Snarere end at mejsle et nyt teoretisk program ud i granit, er DOC en invitation til at tænke i nye baner. Derfor er det uundgåeligt, som Tarrow bemærker, at:

"Some of our mechanisms will fall by the wayside as they turn out to have been characteristic of few or no cases; others will prove to be more robust as we or others encounter them in a wide variety of episodes; still others will combine in ways we could not imagine [...]. If there are "too many mechanisms" in DOC, that is because we are at the beginning of a research program and not at its culmination" (2003: 137).

Et gennemgående akkompagnement til kritikken af de mange mekanismer er spørgsmålet om det, man kan kalde det analytiske observationsniveau. Kan man ikke ved at dissekere mekanismerne hele tiden finde nye og mindre mekanismer? Tilly erkender, at det er tilfældet, men understreger også, at identifikation af mekanismer er "[...] relative to the current level of observation" (Tilly, 2004: 140). På det aktuelle observationsniveau er mekanismer altid de mindste og mest elementære kausale sekvenser, vi kan observere (Tilly, personlig korrespondence).

Intentionen om at reducere antallet af mekanismer rejser et andet og på mange måder mere bekymrende spørgsmål, som angår selve programmets epistemologiske fundament. McAdam, Tarrow og Tilly bruger som tidligere nævnt megen energi på at tage afstand til det, de kalder *covering law*-forklaringer. Men ligger der i selve forestillingen om tilbagevendende kausale mekanismer, og i ambitionen om at reducere antallet af dem til en håndfuld robuste mekanismer, ikke en fare for at skabe noget, der ligner et *covering law light*-program? I et svar til kritikerne i et

nyligt symposium om DOC i tidsskriftet *International Review of Social History* gør Tilly selv en indrømmende gestus i den retning:

“Taken seriously, the appeal to mechanisms implies a kind of determinism: an assumption that every social action or interaction has a cause, that the cause consists of one or more mechanisms, that in principle (if not in practice) one could construct complete explanations of social processes by tracking down all the various combinations and sequences of mechanisms that cause them. Indeed, within its scope each mechanism conforms to a small-scale covering law” (2004: 135).

Der er her, som Tilly selv antyder, tale om en forholdsvis ekstrem filosofisk og epistemologisk position, som imidlertid ikke fremstår særlig klar i DOC. Nedtoningen af den i den færdige bog skyldtes på den ene side en frygt for at fremmedgøre en læzerskare, som måske ville være skeptisk over for den ekstreme position, men alligevel åbne over for dele af programmet, og på den anden side forskelle i de tre forfatters ambitioner med bogen (Tilly, 2004: 136). I Tillys udlægning af programmet er de epistemologiske og ontologiske fronter således trukket skarpere op end hos f.eks. McAdam. Som McAdam (2003: 129) siger med et glimt i øjet, var hans motivation i skrivningen af DOC et ønske om at bygge bro til den klassiske agenda, mens Tillys intention snarere var at sprænge broen i luften. Det, som er på spil for Tilly, er altså ikke blot at modificere den førmtalte strukturelle bias i den klassiske agenda og lancere en række mere dynamiske og relationelle begreber, men at starte en mere fundamental debat om selve den måde, mobilisering af sociale bevægelser (og andre episoder) forklares på.

Det argument fører os naturligt over i diskussionen om forholdet mellem eksplikans og eksplikandum i mekanismeprogrammet. Det, som først og fremmest gør programmet kontroversielt, er ikke så meget den ovenfor diskuterede forestilling om, at man så at sige kan rekonstruere forskellige episoder og identificere tilbagevendende processer og mekanismer. Programmets radikalitet ligger derimod i, at mekanismerne forlenes med en kausal status. Episoder anses med andre ord for forklarede i det øjeblik, man har fastlagt, hvilke mekanismer, der producerede dem. Men begår DOC ikke dermed den synd at forklare med det, der bør forklares, at forveksle det, som egentlig er effekter, med årsager?

“Obviously, mechanisms should help us to explain the central problematic features of contention; they should not themselves be the things to be explained. Unfortunately, many of the mechanisms singled out by MTT [McAdam, Tarrow og Tilly] themselves cry out for explanation. By labelling them mechanisms – the things that bring about changes – the authors define some of the most important explanatory questions away from analytic attention” (Koopmans, 2003: 117).

Koopmans fremhæver for eksempel nogle af DOC's centrale mekanismer som identitetsskift og radikaliserings og spørger, om den virkelige forskningsopgave ikke netop ligger i at forklare identitetsskift og radikaliserings frem for at gøre dem til det, der skal forklares *med*. Koopmans' kritik kommer derved til at angå selve mekanismeprogrammets epistemologiske fundament. Den konklusion, han næsten uundgåeligt drager, er, at den klassiske agenda er bedre rustet til at løfte den opgave.

Afslutning

Koopmans er blot en af mange kritiske røster, som viser, at det ikke er lykkedes McAdam, Tarrow og Tilly at overbevise ret mange etablerede forskere om, at mekanismeprogrammet bør remplacere den klassiske agenda. Forfatterne ser dog også programmet som henvendt primært til yngre forskere, netop fordi etablerede forskere har investeret så meget i den klassiske agenda, at det er forbundet med større omkostninger at søge nye veje. Men den megen modstand, som mekanismeprogrammet har affødt, viser netop dets berettigelse. På trods af at studiet af sociale bevægelser har været et vækstområde siden 1970'erne, har dets centrale teoretiske antagelser ikke ændret sig væsentligt i de seneste årtier. McAdam, Tarrow og Tilly har med deres radikale og kontroversielle program i det mindste tvunget etablerede forskere til at forsvare den klassiske agenda mod den nye konkurrence, mens yngre forskere har fået et reelt alternativ til den. Alt i alt lover det godt for fremtidens debatter.

Noter

1. En stor tak til Charles Tilly for kommentarer, diskussion og upublicerede papers.
2. McAdam, Tarrow og Tilly er ikke de første til at tale om mekanismer i forklaringen af sociale og politiske fænomener. Begrebet anvendes, om end på måder, der afviger fra McAdam, Tarrow og Tilly, blandt andet af Robert Merton, Jon Elster, Arthur Stinchcombe, Peter Hedström og Richard Swedberg. Til forskel fra for eksempel Elster, der ser mekanismer som det, der så at sige ligger imellem en årsag og en virkning, definerer DOC's forfattere mekanismer som generelle begivenheder, der forandrer relationen mellem elementer og aktører på en måde, som er identisk eller næsten identisk fra situation til situation (McAdam et al., 2001: 25).
3. Fra europæisk side blev teorierne om ressourcemobilisering, politiske muligheder og mobiliserende strukturer angrebet fra en anden vinkel. Teorier om "nye sociale bevægelser" (bl.a. Alberto Melucci, Manuel Castells, Alain Touraine og Jürgen Habermas) forsøgte at give teoretisk mening til de bevægelser, der prægede Europa i 1970'erne og 1980'erne (bl.a. kvindebevægelsen, miljøbevægelsen og fredsbevægelsen). De europæiske teoretikere bevægede sig på mange måder i et andet teoretisk univers end deres amerikanske kolleger og var især optagede af at koble de nye sociale bevægelser til sociologiske teorier om forandringen af det industrielle samfund.
4. McAdam, Tarrow og Tilly (2001: 25-26) opdeler mekanismer i tre kategorier: miljømæssige, kognitive og relationelle.
5. I DOC anvendes mekanismeprogrammet på en række parrede sammenligninger af episoder. Der er ikke tale om *most similar*-sammenligninger; snarere er formålet at sammenligne forholdsvist forskellige episoder for derved at kunne underbygge den teoretiske formodning om, at episoder består af tilbagevendende processer og mekanismer (McAdam et al., 2001: 81-83).

Litteratur

- Koopmans, Ruud (2003). "A Failed Revolution – But a Worthy Cause", *Mobilization*, Vol. 8, No. 1, pp. 116-119.
- McAdam, Doug (2003). "Ehhh, What's Up (with) DOC? Clarifying the Program", *Mobilization*, Vol. 8, No. 1, pp. 126-134.
- McAdam, Doug, John D. McCarthy and Mayer N. Zald (eds.) (1996). *Comparative Perspectives on Social Movements: Political Opportunities, Mobilizing Structures, and Cultural Framings*, Cambridge: Cambridge University Press.

- McAdam, Doug, Sidney Tarrow and Charles Tilly (2001). *Dynamics of Contention*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Tarrow, Sidney (2003). "Confessions of a Recovering Structuralist", *Mobilization*, Vol. 8, No. 1, pp. 134-141.
- Tarrow, Sidney and Doug McAdam (under udgivelse). "Scale Shift in Transnational Contention", in Donatella della Porta and Sidney Tarrow (eds.), *Transnational Processes and Social Movements*, Lanham: Rowman and Littlefield.
- Tilly, Charles (2001). "Mechanisms in Political Processes", *Annual Review of Political Science*, Vol. 4, pp. 21-41.
- Tilly, Charles (2003). "Interventions: Dynamics of Contention" (interview with Charles Tilly by Ann Mische), *Social Movement Studies*, Vol. 2, No. 1, pp. 85- 96.
- Tilly, Charles (2004). "Rhetoric, Social History, and Contentious Politics: Reply to Critics", *International Review of Social History*, Vol. 49, pp. 132-141.